

Nepieciešamība pēc digitālā euro – galvenie mērķi un apsvērumi tā izstrādei

Plašas digitālo un mobilo tehnoloģiju izmantošanas apstākļos satricinošas pārmaiņas skar arī neliela apjoma maksājumus. Tā kā sabiedrība arvien vairāk izmanto digitālos maksājumus, noteikti jānodrošina, ka tiek saglabāta tās piekļuve centrālo banku naudai, kas ir mūsu valūtas, proti, euro, galvenais pamats. Tas arī ir izšķirīgi, stiprinot euro zonas stratēģisko autonomiju, un svarīgi maksājumu efektivitātei.

Saglabāt valsts izlaistās naudas kā maksājumu sistēmas monetārā enkura lomu

Šobrīd centrālo banku nauda ir pieejama sabiedrībai tikai banknošu veidā. Tāpēc, pastāvot kā maksāšanas līdzeklis digitālajā pasaulē, tā var zaudēt nozīmi.

Digitālais euro būtu centrālās bankas emitēts elektroniskais maksāšanas līdzeklis, kas būtu pieejams ikvienam visā euro zonā. Tas papildinātu skaidro naudu, nevis aizstātu to.

Tādējādi tiktu saglabāta centrālo banku naudas kā maksājumu sistēmas stabilizējošā spēka loma.

Pieredze ilgtermiņā ir parādījusi, ka sabiedrībai maksājumu jomā labi kalpojis hibrīdmodelis – centrālā banka nodrošina monetāro bāzi, t.i., bankām – noguldījumus centrālajā bankā un sabiedrībai – skaidro naudu, savukārt privātais sektors nodrošina klientiem maksājumu risinājumus (piemēram, kredītkartes), kuru pamatā ir komercbanku nauda (piemēram, noguldījumi).

Šī hibrīdmodeļa būtisks elements ir tas, ka iedzīvotāji jebkurā laikā var konvertēt privāto (komercbanku) naudu valsts izlaistā (centrālo banku) naudā vienādā vērtībā un izmantot šo centrālo banku naudu maksājumiem. Šī garantētā konvertējamība rada un saglabā uzticēšanos gan privātajai, gan valsts izlaistajai naudai. Tā arī aizsargā valūtas kā vienīgās norēķinu vienības funkciju. Valsts izlaistā nauda tādējādi nodrošina enkuru, kas uztur labi funkcionējošu maksājumu sistēmu, saglabājot finanšu stabilitāti un uzticēšanos valūtai.

Valsts izlaistās naudas pieejamība un ērtums, izmantojot to pirkumiem visā euro zonā, palielina visas maksājumu sistēmas efektivitāti. Tas mazina tirgum kaitējošas ietekmes risku, kas varētu rasties, ja tirgū dominētu viens vai vairāki privātie pakalpojumu sniedzēji.

Arvien retāka skaidrās naudas izmantošana maksājumiem...

Plašā digitālo maksājumu izmantošana ir pārbaudījums šim stabilajam un efektīvajam hibrīdmodelim maksājumu jomā.

Eurosistēma turpinās nodrošināt banknotes un atbalstīt to izmantojamību tik ilgi, kamēr vien pastāvēs cilvēku pieprasījums pēc tām. Tomēr maksājumos skaidrā nauda tiek izmantota arvien retāk. Šobrīd skaidro naudu vairs nevar izmantot e-tirdzniecībā, un daudzi klātienē tirdzniecības veikali dod priekšroku bezskaidrās naudas maksājumiem. Pandēmijas laikā strauji pieauga tiešsaistes un bezkontakta maksājumu izmantošana. Ja šī tendence turpināsies, skaidrā nauda galu galā var zaudēt centrālo lomu maksājumos.

Eiropas maksājumu stratēģisko autonomiju un monetāro suverenitāti šobrīd aizsargā plašā skaidrās naudas pieejamība un tās pieņemšana. Skaidrā nauda joprojām kalpotu kā alternatīvs risinājums ģeopolitiska saspīlējuma gadījumā vai tad, ja tiktu piemērotas sankcijas Eiropai. Savukārt lielāko daļu elektronisko maksājumu risinājumu šobrīd uztur uzņēmumi, kuru galvenie biroji atrodas ārpus Eiropas Savienības.

...un satricinošas digitālas pārmaiņas

Tā kā nav valsts izlaistas digitālās naudas, kas kalpotu kā enkurs digitālajām inovācijām, jaunākās tendences rada neskaidrību attiecībā uz to, kas ir un kas nav digitālā nauda. Piemēram, kriptoaktīvi nav konvertējami centrālo banku naudā pēc nominālvērtības, ir neefektīvs maksāšanas līdzeklis (nenodrošinātu kriptoaktīvu gadījumā), un tie ir jutīgi pret masveida ieguldījumu izņemšanu (stabilo kriptomonētu gadījumā). Tāpēc finanšu sistēmai var draudēt nestabilitāte.

Turklāt lielo tehnoloģiju uzņēmumi varētu izmantot savas milzīgās klientu datubāzes, lai ieviestu globāla mēroga stabilās kriptomonētas, kuru izplatība varētu strauji pieaugt. Tas varētu pastiprināt risku, ka mūsu maksājumu tirgū dominē risinājumi un tehnoloģijas, kuru izcelsme nav Eiropā.

Ja digitālā euro nebūs, euro starptautisko lomu varētu mazināt citu centrālo banku digitālās valūtas, kas varētu rasties lielajās valstīs, un to pārrobežu izmantošana. lemesls – centrālo banku digitālajām valūtām ir tādas priekšrocības kā efektivitāte, mērogojamība, likviditāte un drošums, un tās ir izmantojamas pārrobežu maksājumos. Tādējādi centrālo banku digitālās valūtas var sekmēt to, ka attiecīgā valūta un tās kā globāla maksāšanas vienības izmantošana kļūst pievilcīgāka.

Digitālais euro būtu sabiedriskais labums un veicinātu inovācijas

Eurosistēmas izlaists digitālais euro nodrošinātu monetāro enkuru digitālajā laikmetā, kas kalpotu kā sabiedriskais labums. Tas varētu veicināt inovācijas, paaugstināt maksājumu efektivitāti un balstīt vispārējo tautsaimniecības efektivitāti Eiropas Savienībā. Tas papildinātu notiekošo digitālo pāreju, izmantojot sinerģijas ar privāto sektoru. Piemēram, ja starpniekiem ļautu piedāvāt inovatīvus pakalpojumus, kuru pamatā ir digitālais euro, tiktu atvieglota maksājumu risinājumu strauja ieviešana visā euro zonā un mazākiem uzņēmumiem būtu vieglāk piedāvāt tehnoloģiski attīstītus pakalpojumus par konkurētspējīgām cenām.

Izstrādes risinājumam ir nozīme – kā varētu darboties digitālais euro

Digitālais euro būs sekmīgs tikai tad, ja eiropieši to lietos ikdienā. Tāpēc digitālā euro izstrādes risinājums ir ārkārtīgi svarīgs, un tam jānodrošina pievienotā vērtība salīdzinājumā ar esošajiem risinājumiem.

Lai gan par konkrētu digitālā euro galīgo izstrādes risinājumu tiks nolemts pēc noteikta laika, jau radušies daži apsvērumi.

- Lai digitālais euro tiktu pieņemts, tam jānodrošina ieguvums lietotājam. Izpēte liecina, ka klienti visaugstāk novērtē plašu pieņemšanu, ērtu lietošanu, zemas izmaksas, lielu ātrumu, drošību un patērētāju aizsardzību, savukārt tirgotāji vēlas zemas izmaksas un integrēšanu esošajās sistēmās.
- Privātuma aizsardzībai jābūt augstākajā līmenī, un, ievērojot piemērojamos tiesību aktus, lietotājiem jābūt iespējai izvēlēties, cik daudz informācijas tie vēlas atklāt.
- Plašai izplatībai vajadzētu sniegt labumu tiem iedzīvotājiem, kuriem iepriekš nebija pieejas (vai bija nepilnīga pieeja) finanšu pakalpojumiem maksājumu veikšanai un saņemšanai, tādējādi sekmējot finansiālo iekļaušanu.

Vienlaikus pastāv riski saistībā ar to, ka papildus iecerētajai maksāšanas līdzekļa lomai digitālais euro var tikt pārmērīgi izmantots ieguldījumu nolūkos. Jāizveido drošības mehānismi, lai novērstu iespēju, ka noguldījumi bankās tiek pārvietoti uz centrālo banku, kas bankām traucētu efektīvi izsniegt kredītus patērētājiem un uzņēmumiem vai destabilizētu banku sistēmu finanšu spriedzes periodos. Lai gan digitālā euro izmantošana, visticamāk, tiks uzsākta pakāpeniski, šādi drošības mehānismi jānodrošina jau pašā sākumā.

Valsts sektors un jo īpaši centrālās bankas atbild par to, lai iedzīvotāju interesēs tiktu saglabāta monetārās un maksājumu sistēmas integritāte. Ja digitālo euro izstrādās un ieviesīs rūpīgi, tam var būt izšķiroša un noderīga loma šajos centienos un tas varētu kalpot kā patiens sabiedriskais labums, no kura ieguvēji būtu tautsaimniecība un sabiedrība kopumā.